

ODLUKA

O VELIKIM IZLOŽENOSTIMA RAZVOJNE BANKE CRNE GORE

("Službeni list Crne Gore", br. 094/25 od 12.08.2025, 028/26 od 04.03.2026)

I. OSNOVNA ODREDBA

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuje se način izračunavanja velikih izloženosti Razvojne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Razvojna banka), kriterijumi za utvrđivanje povezanosti sa jednim ili grupom povezanih lica, tehnike ublažavanja kreditnog rizika, kao i izvještavanje o velikim izloženostima.

II. IZRAČUNAVANJE VELIKIH IZLOŽENOSTI

Izračunavanje ukupnog iznosa izloženosti

Član 2

- (1) Izloženost predstavlja svaku stavku aktive ili vanbilansnu stavku Razvojne banke koja se utvrđuje u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana.
- (2) Iznos izloženosti stavke aktive predstavlja njenu knjigovodstvenu vrijednost umanjenu za iznos ispravki vrijednosti, potrebnih rezervi i ostalih odbitaka od regulatornog kapitala koji nastaju po osnovu te stavke.
- (3) Iznos izloženosti vanbilansne stavke predstavlja iznos njene nominalne vrijednosti nakon umanjenja za iznos rezervisanja za vanbilansne stavke i iznosa potrebnih rezervi, pomnožen odgovarajućim faktorom konverzije utvrđenim propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke.
- (4) Izloženost Razvojne banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica smatra se velikom izloženosti ako je njena vrijednost jednaka ili prelazi 10% osnovnog kapitala Razvojne banke.
- (5) Ukupna izloženost prema jednom licu predstavlja zbir izloženosti u knjizi trgovanja i izloženosti u knjizi pozicija kojima se ne trguje.
- (6) Ukupna izloženost prema grupi povezanih lica predstavlja zbir izloženosti prema licima koja pripadaju toj grupi povezanih lica.
- (7) Grupom povezanih lica, smatraju se:
 - 1) dva ili više fizičkih ili pravnih lica koja, ako se ne dokaže drugačije, predstavljaju jedinstveni rizik jer jedno od njih, direktno ili indirektno, ima kontrolu nad drugim licem ili drugim licima;
 - 2) dva ili više fizičkih ili pravnih lica između kojih ne postoji odnos kontrole iz tačke 1 ovog stava, a za koje se smatra da predstavljaju jedinstveni rizik jer su tako međusobno povezana da, ako bi za jedno od tih lica nastali finansijski problemi, naročito poteškoće povezane sa finansiranjem ili otplatom, drugo lice ili sva ostala

lica bi se vjerovatno i sama suočila sa poteškoćama povezanim sa finansiranjem ili otplatom.

Identifikovanje grupe povezanih lica

Član 3

- (1) Razvojna banka, u cilju identifikovanja grupe povezanih lica, utvrđuje da li dva ili više fizičkih ili pravnih lica predstavljaju jedinstven rizik u skladu sa st. 2 do 7 ovog člana i kriterijumima koji su dati su u Prilogu 1 koji je dat u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.
- (2) Dva ili više fizičkih ili pravnih lica predstavljaju jedinstveni rizik kada jedno od njih, direktno ili indirektno, ima kontrolu nad drugim licem ili licima najmanje u jednoj od sljedećih situacija:
 - 1) kada je, u skladu zakonom kojim se uređuje računovodstvo, odnosno Međunarodnim računovodstvenim standardima/Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, jedno od tih lica obavezno da sastavlja konsolidovane finansijske izvještaje koji uključuju drugo ili druga lica;
 - 2) ako fizičko ili pravno lice posjeduje većinu prava glasa u drugom licu ili drugim licima;
 - 3) ako fizičko ili pravno lice ima pravo ili mogućnost da imenuje ili razriješi većinu članova organa upravljanja, rukovođenja ili nadzora drugog lica ili drugih lica;
 - 4) ako je fizičko ili pravno lice u mogućnosti da ostvaruje dominantan uticaj nad drugim licem ili drugim licima na osnovu zakona, ugovora ili osnivačkog akta ili statuta;
 - 5) ako fizičko ili pravno lice ima pravo ili mogućnost da odlučuje o strategiji ili da usmjerava poslovne aktivnosti drugog lica ili drugih lica;
 - 6) ako fizičko ili pravno lice ima pravo ili mogućnost da odlučuje o značajnim transakcijama, uključujući prenos dobiti ili gubitaka drugog lica ili drugih lica;
 - 7) ako fizičko ili pravno lice ima pravo ili mogućnost da koordinira upravljanje jednim ili više pravnih lica.
- (3) Dva ili više fizičkih ili pravnih lica predstavljaju jedinstveni rizik kada postoji ekonomska zavisnost na način da bi, ukoliko bi za jedno od njih nastali finansijski problemi, naročito u pogledu obezbjeđenja sredstava ili otplate obaveza, i drugo ili druga lica bi vjerovatno imala finansijske poteškoće, i to u jednoj ili više, ali ne isključivo, sljedećih situacija:
 - 1) u slučaju stečaja ili neizmirenja obaveza jednog lica, vjerovatno je da će doći do stečaja ili neizmirenja obaveza kod drugog ili drugih lica;
 - 2) ako je fizičko ili pravno lice u potpunosti ili djelimično garantovalo izloženost drugog fizičkog ili pravnog lica, a ta izloženost je toliko značajna za garanta da bi u slučaju realizacije potraživanja, garant mogao da dođe u finansijske poteškoće;
 - 3) ako značajan dio bruto prihoda ili rashoda fizičkog ili pravnog lica potiče iz transakcija sa drugim fizičkim ili pravnim licem, koje se ne mogu zamijeniti u kratkom roku bez prekomjernih dodatnih troškova;

- 4) ako fizičko ili pravno lice značajan dio proizvoda ili usluga prodaje ili isporučuje drugom fizičkom ili pravnom licu, a taj odnos se ne može zamijeniti u kratkom roku bez prekomjernih dodatnih troškova;
 - 5) ako postoji značajan dio potraživanja ili obaveza jednog fizičkog ili pravnog lica prema drugom fizičkom ili pravnom licu;
 - 6) ako očekivani izvor sredstava za otplatu kredita za dva ili više fizičkih ili pravnih lica dolazi iz istog izvora, a nijedno od tih lica nema drugi nezavisni izvor prihoda iz kojeg bi moglo da redovno servisira i otplati kredit, i ako se taj izvor sredstava ne može zamijeniti u kratkom roku bez prekomjernih dodatnih troškova;
 - 7) ako se očekuje da će finansijski problemi jednog fizičkog ili pravnog lica izazvati poteškoće drugom fizičkom ili pravnom licu da u potpunosti i blagovremeno otplati svoje obaveze, jer su ta lica pravno ili ugovorno zajednički odgovorna prema Razvojnoj banci;
 - 8) ako dva ili više fizičkih ili pravnih lica zavise od istog izvora za većinu finansiranja, a taj izvor se, u slučaju njegovog stečaja ili neizmirenja obaveza, ne može zamijeniti u kratkom roku bez prekomjernih dodatnih troškova;
 - 9) ako se sa dva ili više pravnih lica upravlja na jedinstven način;
 - 10) ako organ upravljanja dva ili više pravnih lica u značajnoj mjeri čine ista fizička lica;
 - 11) ako većinski udio prava glasa u dva ili više pravnih lica imaju ista fizička ili pravna lica.
- (4) Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, ako Razvojna banka može da dokaže da dva ili više fizičkih ili pravnih lica ne predstavljaju jedinstveni rizik, nije u obavezi da ta lica identifikuje kao grupu povezanih lica.
 - (5) Tri ili više fizičkih ili pravnih lica predstavljaju jedinstven rizik kada dva ili više tih lica, u skladu sa stavom 2 ovog člana, predstavljaju jedinstven rizik odnosom kontrole, a jedno ili više fizičkih ili pravnih lica su, u skladu sa stavom 3 ovog člana, na osnovu ekonomske zavisnosti, povezani sa jednim ili više lica koji su članovi grupe povezanih lica odnosom kontrole.
 - (6) Ako je lice koje je povezano putem ekonomske zavisnosti u skladu sa stavom 3 ovog člana, dio druge grupe povezanih lica, sva lica, bilo da su pod kontrolom tog ekonomski zavisnog lica, ili su sama ekonomski zavisna od tog lica, čine jedinstven rizik zajedno sa licima koja čine grupu povezanih lica odnosom kontrole.
 - (7) Izuzetno od st. 5 i 6 ovog člana, ako Razvojna banka može da dokaže da tri ili više fizičkih ili pravnih lica ne predstavljaju jedinstveni rizik, nije u obavezi da ta lica identifikuje kao grupu povezanih lica.

Tretman grupe povezanih lica sa centralnom vladom

Član 4

- (1) Ako centralna vlada direktno ili indirektno kontroliše ili je direktno povezana sa više od jednog lica na način iz člana 2 stav 7 tačka 2 ove odluke, Razvojna banka nije dužna da grupu koju čine centralna vlada i ta lica tretira kao grupu povezanih lica.

- (2) Centralnom vladom iz stava 1 ovog člana, smatraju se organi državne uprave, državne agencije i drugi subjekti čija se ovlašćenja odnose na cijelu teritoriju države, a koji se, u skladu sa propisom kojim se uređuje statističko izvještavanje, klasifikuju kao centralna vlada.
- (3) U slučaju iz stava 1 ovog člana, postojanje grupe povezanih lica koju čine centralna vlada i druga lica, Razvojna banka može procjenjivati pojedinačno u odnosu na svako lice za koje je identifikovano postojanje jedinstvenog rizika, uključujući centralnu vladu.
- (4) Za potrebe stava 3 ovog člana, Razvojna banka je dužna da, prilikom identifikovanja grupe povezanih lica sa centralnom vladom, primjenjuje kriterijume koji su utvrđeni u Prilogu 1 ove odluke.

Stavke koje se ne uključuju u obračun izloženosti

Član 5

Prilikom izračunavanja velikih izloženosti Razvojne banke ne uzimaju se u obzir:

- 1) u slučaju kupoprodaje valuta (FX transakcije), izloženosti koje su nastale u redovnom roku poravnanja koji nije duži od dva radna dana nakon datuma izvršenog plaćanja;
- 2) u slučaju transakcija kupovine ili prodaje hartija od vrijednosti, izloženosti koje su nastale u redovnom roku poravnanja, koji nije duži od pet radnih dana nakon datuma izvršenog plaćanja ili isporuke hartija od vrijednosti, zavisno od toga šta nastupi ranije;
- 3) izloženosti koje predstavljaju odbitnu stavku od redovnog osnovnog kapitala ili dodatnog osnovnog kapitala ili druga umanjena osnovnog kapitala za odbitne stavke utvrđene propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke.

III. UPRAVLJANJE VELIKIM IZLOŽENOSTIMA

Sposobnost utvrđivanja i upravljanja velikim izloženostima

Član 6

Razvojna banka, u skladu sa Zakonom o Razvojnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Zakon), uspostavlja adekvatne administrativne i računovodstvene postupke i odgovarajuće mehanizme interne kontrole za potrebe utvrđivanja, upravljanja, praćenja, izvještavanja i evidentiranja velikih izloženosti i njihovih naknadnih promjena, u skladu sa odredbama ove odluke.

Limiti za velike izloženosti

Član 7

Razvojna banka je dužna da posluje u skladu sa Zakonom propisanim limitima izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica, nakon primjene efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika izračunatih u skladu sa čl. 10 do 12 ove odluke na sljedeći način:

- 1) 20% osnovnog kapitala Razvojne banke, izuzev u slučajevima iz tač. 2 i 3 ovog člana;

- 2) 50% regulatornog kapitala za izloženosti prema kreditnoj instituciji koja posluje u Crnoj Gori i sa njom povezanim licima;
- 3) 75% regulatornog kapitala za izloženost prema jednom licu i sa njim povezanim licima koja se odnosi na projekte od lokalnog, regionalnog i državnog značaja, zajedno sa ostalim izloženostima prema tim licima, samo uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore u skladu sa Zakonom.

Ispunjavanje zahtjeva za velike izloženosti

Član 8

- (1) Ako u izuzetnom slučaju Razvojna banka prekorači limite izloženosti iz člana 7 ove odluke, dužna je da odmah obavijesti Centralnu banku Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) o iznosu prekoračenja, nazivu lica na koje se prekoračenje odnosi i, ako je primjenljivo, nazivu grupe povezanih lica na koje se prekoračenje odnosi.
- (2) U obavještenju iz stava 1 ovog člana, dostavljaju se naročito sljedeće informacije:
 - 1) iznos prekoračenja u odnosu na osnovni, odnosno regulatorni kapital, u zavisnosti koji se limit primjenjuje;
 - 2) naziv klijenta zbog kojeg je došlo do prekoračenja, odnosno, gdje je to primjenljivo, naziv grupe povezanih lica;
 - 3) datum nastanka prekoračenja;
 - 4) opis dostupnog kolateralu, bez obzira da li je prihvatljiv za smanjenje kreditnog rizika;
 - 5) detaljno obrazloženje razloga nastanka prekoračenja;
 - 6) korektivne mjere koje je Razvojna banka preduzela ili koje planira da preduzme radi otklanjanja nastalog prekoračenja, i
 - 7) očekivano vrijeme potrebno za ponovno uspostavljanje usklađenosti sa ograničenjima velike izloženosti.
- (3) Centralna banka može da zatraži od Razvojne banke da dostavi dodatne informacije i obrazloženja, ako dostavljene informacije nisu dovoljne za sprovođenje sveobuhvatne ocjene okolnosti nastalog prekoračenja.

Izloženosti na koje se ne primjenjuju limiti velikih izloženosti

Član 9

Odredba člana 7 ove odluke ne primjenjuje se na sljedeće izloženosti:

- 1) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja od centralnih vlada, centralnih banaka ili subjekata javnog sektora kojima bi se, kada ne bi bila obezbijeđena, u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke koje se odnose na izračunavanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik, dodijelio ponder rizika 0%;
- 2) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja od međunarodnih organizacija ili multilateralnih razvojnih banaka kojima bi se, kada ne bi bila obezbijeđena, u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke koje se odnose na izračunavanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik, dodijelio ponder rizika 0%;

- 3) stavke aktive koje predstavljaju potraživanja obezbijeđena neopozivim garancijama centralnih vlada, centralnih banaka, međunarodnih organizacija, multilateralnih razvojnih banaka ili subjekata javnog sektora, ako bi se neobezbijeđenom potraživanju prema davaocu garancije dodijelio ponder rizika 0%, u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke koje se odnose na izračunavanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik;
- 4) ostale izloženosti prema ili za koje garantuju centralne vlade, centralne banke, međunarodne organizacije, multilateralne razvojne banke ili subjekti javnog sektora, ako bi se neobezbijeđenim potraživanjima prema tim subjektima ili davaocima garancija dodijelio ponder rizika 0%, u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke koje se odnose na izračunavanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik;
- 5) stavke aktive i ostale izloženosti obezbijeđene kolateralom u vidu novčanog depozita položenog kod kreditne institucije u korist Razvojne banke.

IV. UBLAŽAVANJE IZLOŽENOSTI PRIMJENOM TEHNIKA UBLAŽAVANJA KREDITNOG RIZIKA

Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

Član 10

- (1) Prilikom izračunavanja izloženosti Razvojna banka može da primjenjuje tehniku ublažavanja kreditnog rizika, samo ako je tu tehniku primjenjivala za izračunavanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik u skladu sa propisom kojima se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke.
- (2) Ako Razvojna banka koristi materijalnu ili nematerijalnu kreditnu zaštitu, ta zaštita mora da ispunjava zahtjeve za priznavanje i druge zahtjeve utvrđene propisom kojima se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke.
- (3) Razvojna banka je dužna da analizira, u mjeri u kojoj je to moguće, svoje izloženosti prema emitentima kolaterala, pružaocima nematerijalne kreditne zaštite radi utvrđivanja mogućih koncentracija i da po potrebi preduzima adekvatne mjere i obavještava Centralnu banku o rezultatima te analize.

Obračun efekta primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Član 11

- (1) Prilikom izračunavanja iznosa izloženosti iz člana 7 ove odluke, Razvojna banka može da koristi potpuno prilagođeni iznos izloženosti izračunat u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke, uzimajući u obzir tehnike ublažavanja kreditnog rizika.
- (2) Nakon izračunavanja iznosa izloženosti iz člana 7 ove odluke, Razvojna banka je dužna da sprovodi periodična testiranja otpornosti na stres u odnosu na koncentracije kreditnog rizika, uključujući i testiranja iznosa izloženosti koji se može naplatiti realizacijom kolaterala.
- (3) Periodična testiranja otpornosti na stres iz stava 2 ovog člana, obuhvataju rizike koji proizilaze iz potencijalnih promjena tržišnih uslova koji bi mogli negativno da utiču na

adekvatnost regulatornog kapitala Razvojne banke, kao i na rizike koji proizilaze u vezi naplate iz kolaterala u određenim stresnim događajima.

- (4) Razvojna banka je dužna da internim aktima za upravljanje rizikom koncentracije obuhvati:
- 1) politike i procedure za upravljanje rizicima koji proizilaze iz ročne neusklađenosti između izloženosti i svih kreditnih zaštita za te izloženosti;
 - 2) politike i procedure koje se odnose na rizik koncentracije koji proizlazi iz primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika, posebno iz velikih indirektnih kreditnih izloženosti, na primjer izloženosti prema jednom emitentu hartija od vrijednosti koje se uzimaju kao kolateral, i
 - 3) definisane limite izloženosti prema pružaocima kreditne zaštite (prema geografskom položaju, grani privrede itd.), način praćenja tih limita, kao i aktivnosti u slučaju prekoračenja definisanih limita izloženosti.
- (5) Ako Razvojna banka smanjuje izloženost prema klijentu primjenom tehnike ublažavanja kreditnog rizika, dužna je da dio izloženosti za koji je smanjena ta izloženost tretira kao izloženost prema pružaocu zaštite, a ne kao izloženost prema tom klijentu.

Metod supstitucije

Član 12

- (1) Ako za izloženost prema klijentu garantuje treće lice ili je izloženost obezbijedena kolateralom koji je dalo treće lice, Razvojna banka:
- 1) dio izloženosti koji je obezbijeden garancijom ili drugim jemstvom trećeg lica tretira kao izloženost prema tom pružaocu zaštite, a ne klijentu, ako bi se u skladu sa propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik, neobezbijeđenoj izloženosti prema pružaocu zaštite, dodijelio ponder rizika koji je jednak ili manji od pondera rizika koji bi se dodijelio neobezbijeđenoj izloženosti prema klijentu;
 - 2) dio izloženosti koji je obezbijeden kolateralom u visini njegove tržišne vrijednosti priznatog kolaterala tretira kao izloženost prema davaocu kolaterala, a ne klijentu, ako bi se obezbijeđenom dijelu izloženosti, u skladu sa propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje zahtjeva za kapital za kreditni rizik, dodijelio ponder koji je jednak ili manji od pondera rizika koji bi se dodijelio neobezbijeđenoj izloženosti prema klijentu.
- (2) Razvojna banka ne primjenjuje odredbu stava 1 tačka 2 ovog člana, ako postoji neusklađenost između dospijeća izloženosti i dospijeća zaštite.
- (3) Ako Razvojna banka primjenjuje odredbu stava 1 tačka 1 ovog člana:
- 1) dužna je da, ako su garancija ili drugo jemstvo denominovani u valuti različitoj od valute u kojoj je denominovana izloženost, izračuna iznos izloženosti za koji smatra da je pokriven, u skladu sa propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke u dijelu koji se odnosi na tretman valutne neusklađenosti za nematerijalnu kreditnu zaštitu;

- 2) dužna je da tretira neusklađenost između dospijeća izloženosti i dospijeća zaštite u skladu sa propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke u dijelu koji se odnosi na postupanje u vezi sa ročnom neusklađenošću;
- 3) može da prizna djelimičnu pokrivenost u skladu sa tretmanom utvrđenim propisom kojim se uređuje adekvatnost kapitala Razvojne banke koji se odnosi na tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

V. IZVJEŠTAVANJE

Izveštavanje o velikim izloženostima

Član 13

O velikim izloženostima Razvojna banka je dužna da izvještava Centralnu banku u skladu sa odlukom kojom se propisuje izvještavanje Centralne banke.

VI. ZAVRŠNA ODREDBA

Stupanje na snagu

Član 14

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Utvrđivanje povezanosti lica u okviru grupe povezanih lica

Prilikom utvrđivanja povezanosti lica u okviru grupe povezanih lica za potrebe člana 3 ove odluke, primjenjuju se kriterijumi iz ovog priloga.

I. Grupe povezanih lica po osnovu odnosa kontrole

1. Ako može da dokaže da ne postoji jedinstven rizik u smislu člana 2 stav 7 tačka 1 ove odluke, iako postoji odnos kontrole među određenim licima, Razvojna banka mora detaljno da dokumentuje nepostojanje tog rizika. Na primjer, u specifičnim slučajevima gdje je subjekt posebne namjene (SPV), kojeg kontroliše drugo lice (npr. inicijator) potpuno odvojen i ne ulazi u stečajnu masu – tako da između subjekta posebne namjene i vladajućeg subjekta ne postoji veza kojom bi se prelivale finansijske poteškoće i, posljedično, ne postoji jedinstven rizik – može biti moguće dokazati da ne postoji jedinstven rizik (vidjeti scenario C1 ovog priloga).

2. Razvojna banka treba da primijeni koncept odnosa kontrole iz člana 3 stav 2 ove odluke na sljedeći način:

- u odnosu na lica koja sastavljaju svoje konsolidovane izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima/Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, Razvojna banka kao odnos kontrole tretira odnos između matičnog društva i njegovih zavisnih društava u smislu tih računovodstvenih standarda i grupiše ih na osnovu njihovih konsolidovanih finansijskih izvještaja;
- u odnosu na lica na koja se ne primjenjuje alineja 1 ovog stava (npr. fizička lica, centralna vlada i klijenti Razvojne banke koji sastavljaju konsolidovane izvještaje u skladu sa računovodstvenim propisima treće zemlje, pri čemu se trećom zemljom smatra strana država koja nije država članica i država članica do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji), Razvojna banka treba da kao odnos kontrole tretira svaki odnos između fizičkog ili pravnog lica koji je sličan odnosu matičnog društva i zavisnog društva, definisan u alineji 1 ovog stava.

3. Pri sprovođenju navedene procjene, Razvojna banka kao postojanje odnosa kontrole smatra:

- učešće koje obezbjeđuje većinu glasačkih prava akcionara ili vlasničkih udjela u drugom subjektu;
- pravo ili mogućnost imenovanja ili opoziva većine članova organa koji obavljaju nadzornu ili upravljačku funkciju drugog subjekta;

- pravo ili mogućnost dominantnog uticaja na drugo lice na osnovu ugovora ili osnivačkih akata.

4. Drugi pokazatelji koje Razvojna banka treba da razmotri pri procjeni postojanja odnosa kontrole mogu biti:

- ovlašćenje za odlučivanje o strategiji ili upravljanje aktivnostima subjekta;
- ovlašćenje za odlučivanje o ključnim transakcijama kao što je prenos dobiti ili gubitka;
- pravo ili mogućnost koordinacije upravljanja subjektom sa drugim subjektima kako bi se postigao zajednički cilj (npr. kada su ista lica članovi nadzornog ili upravnog odbora dva ili više subjekata);
- udio koji prelazi 50% osnivačkog kapitala drugog subjekta.

5. Kako su računovodstveni kriterijumi ili pokazatelji iz tačke 2 alineja 1 ovog poglavlja odlučujući faktori za procjenu postojanja odnosa kontrole, Razvojna banka uključuje dva ili više lica u grupu po osnovu odnosa kontrole i u slučaju kada ta lica nijesu obuhvaćena istim konsolidovanim izvještajima, zbog toga što se na njih primjenjuju izuzeci na osnovu važećih računovodstvenih pravila.

6. Razvojna banka uključuje dva ili više lica u grupu povezanih lica na osnovu odnosa kontrole između tih lica, bez obzira da li su izloženosti prema tim licima izuzete od primjene ograničenja velikih izloženosti u skladu sa članom 9 ove odluke.

II. Alternativni pristup za izloženosti prema centralnoj vladi

1. U skladu sa odredbom člana 4 ove odluke, Razvojna banka može procjenjivati postojanje povezanih lica posebno za svako lice koje je pod direktnom kontrolom centralne vlade, odnosno posebno za svako lice koje je direktno povezano sa centralnom vladom (u daljem tekstu: alternativni pristup).

2. Razvojna banka može djelimično da primijeni alternativni pristup na način da posebno procjenjuje fizička ili pravna lica koja su pod direktnom kontrolom centralne vlade ili su direktno povezana sa centralnom vladom (vidjeti scenario CV1 ovog priloga). U skladu sa navedenim:

- centralna vlada je uključena u svaku grupu povezanih lica posebno određenu za fizička ili pravna lica koje su pod direktnom kontrolom centralne vlade ili su direktno povezana sa centralnom vladom (vidjeti scenario CV2 ovog priloga);
- svaka grupa povezanih lica utvrđena na osnovu alineje 1 ovog stava uključuje i lica koja su pod kontrolom ili koja su povezana sa licem koje je pod direktnom kontrolom centralne vlade ili je direktno povezano sa centralnom vladom (vidjeti scenario CV3 ovog priloga).

3. Kada su subjekti koji su pod direktnom kontrolom centralne vlade ili koji su direktno povezani sa njom ekonomski zavisni jedan od drugog potrebno je napraviti posebne grupe povezanih lica (isključujući centralnu vladu), uz grupe povezanih lica formirane u skladu sa alternativnim pristupom (vidjeti scenario CV4 ovog priloga).

III. Utvrđivanje povezanosti na osnovu ekonomske zavisnosti

1. Povezanost između klijenata Razvojne banke na osnovu ekonomske zavisnosti, u skladu sa članom 2 stav 7 tačka 2 ove odluke, treba da uzima u obzir specifične okolnosti svakog slučaja, naročito ako bi finansijske poteškoće ili propadanje jednog lica doveli do poteškoća povezanih sa finansiranjem ili otplatom za drugo lice (vidjeti scenarije E1, E2, E3 i E4 ovog priloga).

2. Ako je Razvojna banka sposobna da dokaže da finansijske poteškoće ili propadanje jednog lica ne bi doveli do finansijskih poteškoća za drugo lice, onda ta lica ne tretira kao jedinstveni rizik. Takođe, dva lica ne treba tretirati kao jedinstveni rizik, ako je jedno lice ekonomski zavisno od drugog lica u obimu koji omogućava njegovu zamjenu.

3. Razvojna banka pri procjenjivanju ekonomske zavisnosti posebno razmatra sljedeće situacije:

- jedno lice u cjelosti ili djelimično garantuje za izloženost drugog lica, a ta izloženost je tolika da će davalac garancije imati finansijske poteškoće u slučaju naplate potraživanja;
- jedno lice podliježe obavezi kao član subjekta (na primjer partner u ograničenom partnerstvu), a izloženost je tolika da će to lice imati finansijske poteškoće u slučaju naplate potraživanja od tog subjekta;
- značajan dio godišnjih bruto primanja ili bruto izdataka lica potiče iz transakcija sa drugim licem (npr. vlasnikom stambene/poslovne nepokretnosti u kojoj zakupac plaća značajan dio zakupnine) koje nije lako zamijeniti;
- značajan dio proizvoda koji su rezultat njegovog rada lice prodaje drugom klijentu Razvojne banke, a za te proizvode nije lako naći drugog klijenta (kupca);
- očekivani izvor sredstava za otplatu kredita dva ili više lica je isti, a ni jedno od tih lica nema drugi nezavisan izvor prihoda iz kojeg bi se kredit mogao servisirati i otplatiti u cjelosti;
- druge situacije gdje su lica zajedno odgovorna za obaveze prema Razvojnoj banci (npr. dužnik i njegov dužnik i njegov supružnik/partner);
- značajan dio potraživanja ili obaveza jednog lica odnosi se na potraživanja ili obaveze prema drugom licu;
- lica imaju zajedničke vlasnike, odnosno akcionare ili organe upravljanja. To je slučaj kada, na primjer, postoje horizontalne grupe gdje je jedno lice povezano sa jednim ili više drugih lica zato što sva ona imaju istu vlasničku strukturu osim jednog akcionara koji ima kontrolu ili zbog toga što se njima zajedno upravlja. Upravljanje može da se zasniva na ugovoru zaključenom između lica, ili na

odredbama osnivačkih akata, ili statuta tih lica, ili ako su upravljačke i nadzorne strukture tih lica sastavljene, u većem dijelu, od istih lica.

4. Ako je klijent Razvojne banke ekonomski zavisn od više lica koja nijesu međusobno zavisna, Razvojna banka uključuje ta lica u posebne grupe povezanih lica (zajedno sa zavisnim licem).

5. Razvojna banka formira grupu povezanih lica kada su dva ili više njenih klijenata ekonomski zavisni od jednog subjekta, čak i ako taj subjekat nije klijent Razvojne banke.

6. Razvojna banka treba da uključi dva ili više povezanih lica u grupu povezanih lica po osnovu ekonomske povezanosti tih lica, bez obzira na to da li su izloženosti prema tim licima izuzete od primjene ograničenja velikih izloženosti u skladu sa članom 9 ove odluke.

7. Razvojna banka treba da razmatra situacije u kojima će se poteškoće u finansiranju jednog lica vjerovatno preliti na drugo lice zbog zavisnosti od istog izvora finansiranja. Ovo ne uključuje slučajeve u kojima se ta lica finansiraju sa istog tržišta (npr. tržište komercijalnih zapisa) ili kada je zavisnost lica od njihovog postojećeg izvora finansiranja nastala pogoršanjem njihove kreditne sposobnosti iz kog razloga ne mogu naći drugi izvor finansiranja.

8. Razvojna banka treba da razmatra slučajeve gdje zajednički izvor finansiranja od kojeg postoji zavisnost obezbjeđuje Razvojna banka, ili sa njom povezana lica (vidjeti scenario E5 ovog priloga). Činjenica da se radi o licima koje finansira Razvojna banka, sama po sebi, ne stvara obavezu da se ta lica grupišu ako se finansiranje od strane Razvojne banke može lako zamijeniti.

9. Razvojna banka treba da ocijeni i rizik širenja štetnih efekata ili idiosinkratske rizike koji bi mogli da nastanu iz sljedećih situacija:

- korišćenje jednog subjekta za finansiranje;
- korišćenje sličnih struktura;
- oslanjanje na obaveze iz jednog izvora (npr. jemstva, kreditna podrška u strukturiranim transakcijama ili neobavezujućim linijama za likvidnost) uzimajući u obzir njegovu solventnost, posebno kada postoje ročne neusklađenosti i učestalost potreba za refinansiranjem.

IV. Odnos između međupovezanosti po osnovu kontrole i međupovezanosti po osnovu ekonomske zavisnosti

1. Razvojna banka prvo treba da identifikuje koja su lica povezana po osnovu odnosa kontrole u skladu sa članom 2 stav 7 tačka 1 ove odluke, a koja su lica povezana putem ekonomske zavisnosti u skladu sa članom 2 stav 7 tačka 2 ove odluke, a zatim da ocijeni

da li identifikovane grupe povezanih lica treba da budu međusobno povezane (npr. da li treba da grupe lica povezanih zbog ekonomske zavisnosti budu svrstane zajedno sa grupom među kojima postoji odnos kontrole).

2. Razvojna banka, pri procjeni međusobne povezanosti, treba da razmotri svaki slučaj posebno, tj. da identifikuje potencijalne linije preliivanja finansijskih poteškoća („domino efekat“) na osnovu pojedinačnih okolnosti (vidjeti scenarije C/E 1 i C/E 2 ovog priloga).

3. Kada su lica koja su dio različitih grupa među kojima postoji odnos kontrole međusobno povezana putem ekonomske zavisnosti, svi subjekti za koje postoji mogućnost preliivanja finansijskih poteškoća treba da budu uključeni u jednu grupu povezanih lica. Uvijek treba koristiti pretpostavku preliivanja finansijskih poteškoća prema dnu kada je lice ekonomski zavisno i nalazi se na čelu grupe u okviru koje postoji odnos kontrole (vidjeti scenario C/E 3 ovog priloga).

4. Prelivanje finansijskih poteškoća prema vrhu, na lica koja kontrolišu ekonomski zavisni subjekt, treba koristiti kao pretpostavku samo kada je to lice koje kontrolišu ekonomski zavisno od subjekta koji čini ekonomsku povezanost između dvije kontrolne grupe (vidjeti scenario C/E 4 ovog priloga).

V. Procedure kontrole i upravljanja za identifikovanje povezanih lica

1. Razvojna banka treba da upozna svoje klijente i odnos između tih klijenata.

2. Identifikovanje mogućih veza između lica treba da bude sastavni dio procesa za odobravanje i praćenje kredita Razvojne banke. Upravni odbor i rukovodstvo Razvojne banke treba da se staraju da dokumentovanje i sprovođenje odgovarajućih procesa za identifikovanje veza između lica bude adekvatno.

3. Razvojna banka treba da identifikuje sve odnose kontrole između svojih klijenata i adekvatno ih dokumentuje. Dodatno, treba da istraži i adekvatno dokumentuje potencijalne ekonomske zavisnosti između svojih klijenata, kao i da preduzme potrebne mjere i koristi dostupne informacije za identifikovanje tih veza. Ako, na primjer, Razvojna banka ima saznanje da neka kreditna institucija smatra da su neka lica međusobno povezana, treba da uzme u obzir i tu informaciju.

4. Aktivnosti koje Razvojna banka sprovodi u cilju utvrđivanja ekonomskih zavisnosti između svojih klijenata treba da budu srazmjerne veličini izloženosti, naročito uzimajući u obzir izloženosti prema jednom pojedinačnom licu veće od 5% osnovnog kapitala.

5. Razvojna banka, u cilju procjene obaveze za grupisanjem na osnovu odnosa kontrole i ekonomske zavisnosti, treba da prikuplja informacije o svim subjektima u liniji mogućeg preliivanja finansijskih poteškoća. Ako Razvojna banka ne može da identifikuje sva lica koji čine jedinstven rizik, ali dođe do saznanja o povezanosti koje proizilaze iz subjekata

koji nijesu u poslovnom odnosu sa njom (vidjeti scenario Mm 1 ovog priloga), treba da koristi i te informacije pri ocjenjivanju postojanja povezanosti.

6. Interni akt kojim utvrđuje povezana lica treba da se periodično preispituje. Dodatno, Razvojna banka treba da prati promjene međupovezanosti, naročito u slučaju periodičnog preispitivanja kredita i značajnog povećanja izloženosti po osnovu kredita.

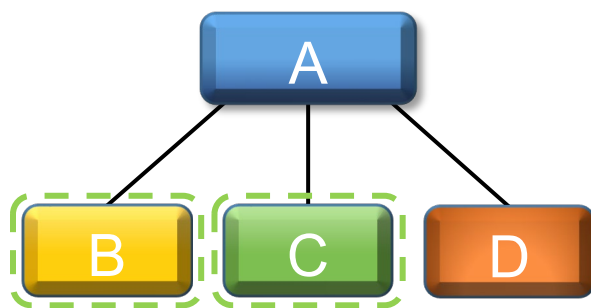
Primjeri povezivanja lica u grupu povezanih lica

Scenariji iz ovog priloga ilustruju primjenu uputstva na grupe povezanih lica koje odgovaraju definiciji iz člana 2 stav 7 tač. 1 i 2 ove odluke

Grupe povezanih lica na osnovu kontrole

Scenario C1: Poseban slučaj (ne postoji jedan rizik uprkos postojanju kontrolne funkcije jednog lica nad drugim)

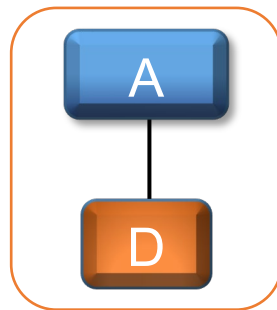
Razvojna banka ima izloženosti prema svim subjektima prikazanim u nastavku (A, B, C i D). Subjekt A ima kontrolu nad subjektima B, C i D. Subjekti B, C i D su subjekti posebne namjene.

Kako bi se ocijenilo da ne postoji jedinstven rizik, uprkos postojanju odnosa kontrole, Razvojna banka treba da, u odnosu na svaki subjekat posebne namjene (subjekte B, C i D u ovom scenariju), ocijeni nepostojanje ekonomske zavisnosti ili drugog faktora koji bi mogao da ukaže na značajnu pozitivnu korelaciju između kreditne sposobnosti matičnog društva A i kreditne sposobnosti subjekata posebne namjene (B, C ili D).

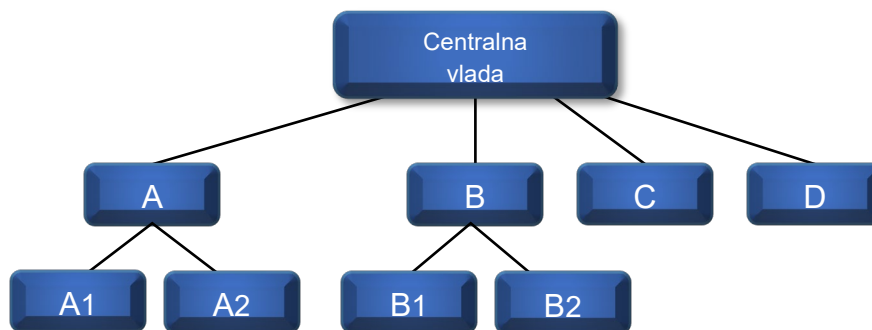
Među ostalim faktorima, potencijalno oslanjanje na matično društvo A kao izvor finansiranja i nekih kriterijuma koji sprečavaju prestanak konsolidacije subjekta posebne namjene ili prestanak priznavanja sekjuritizovane imovine na osnovu računovodstvenih pravila moraju se ocijeniti kao potencijalni znaci značajne pozitivne korelacije.

Nakon što se procijene svi navedeni elementi, Razvojna banka mogla bi da zaključi da, na primjer, zavisna društva B i C ne čine jedinstven rizik sa matičnim društvom A. Kao rezultat, Razvojna banka treba da posmatra da se grupa povezanih lica sastoji samo od lica A i D. Razvojna banka treba da sveobuhvatno dokumentuje te procjene i svoje zaključke.

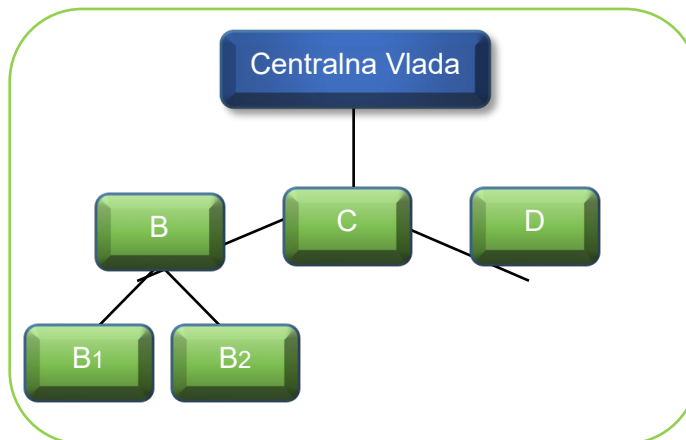
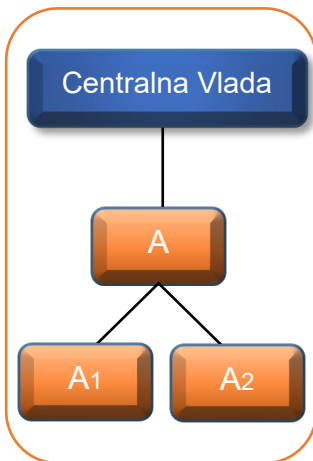
Alternativni pristup za izloženosti prema centralnim vladama

Radi ilustracije mogućih scenarija, koristi se opšti scenario: centralna vlada direktno kontroliše četiri pravna lica (A, B, C i D). Subjekti A i B direktno kontrolišu po dva zavisna društva (A1/A2, B1/B2). Razvojna banka ima izloženost prema centralnoj vladi i prema svim prikazanim subjektima.

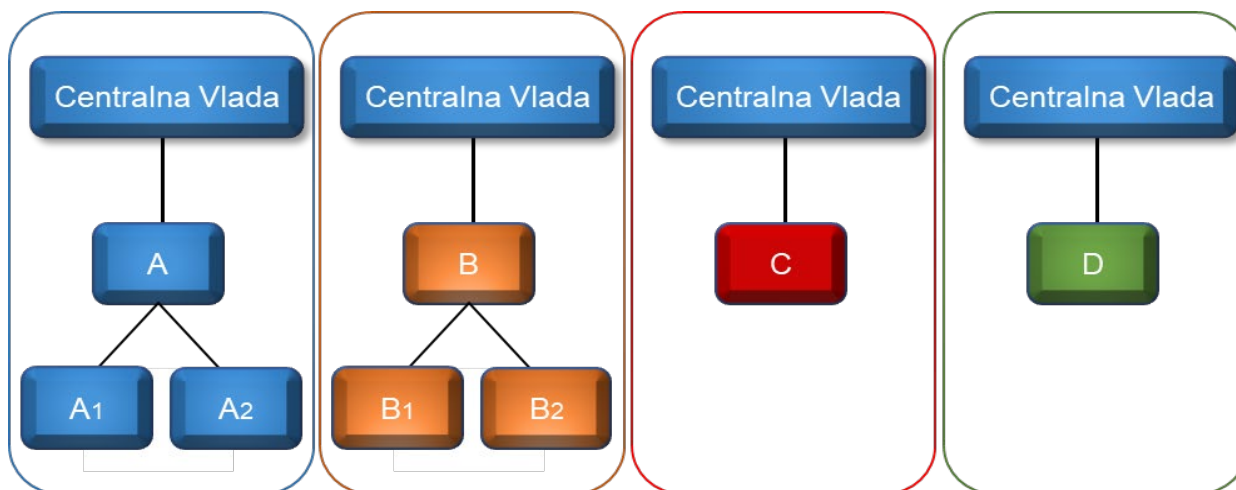

Scenario CV1: Alternativni pristup – djelimična primjena

Razvojna banka može formirati samo jednu grupu („centralna vlada/ A / svi subjekti koje A kontroliše ili koji zavise od A“) i zadržati opšti tretman za ostatak („centralna vlada/ B, C i D/ svi subjekti koje koje B kontroliše ili koji zavise od B“).

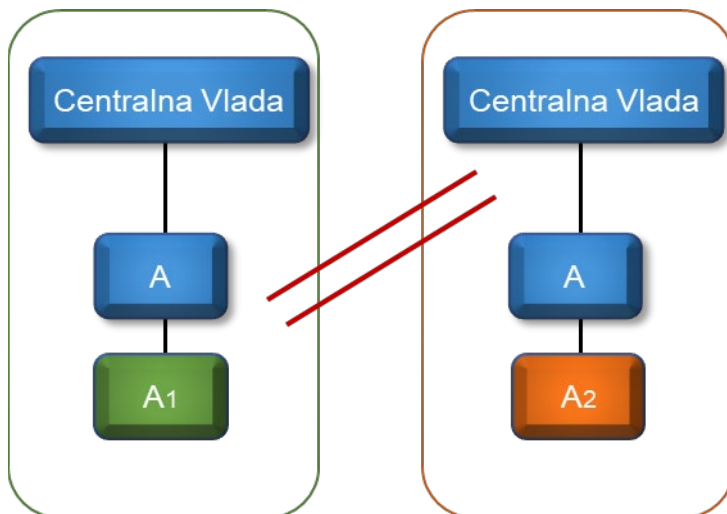

Scenario CV2: Alternativni pristup – primjena na sve direktno zavisne subjekte

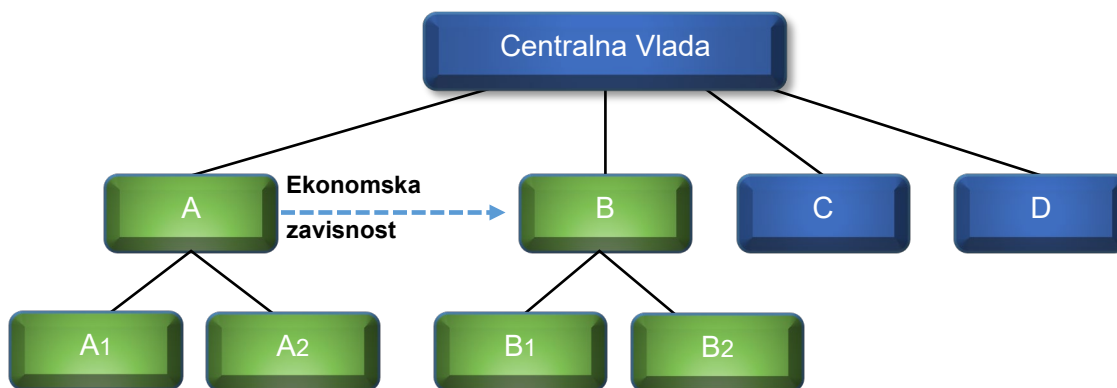
Scenario CV3: Alternativni pristup – primjena na „prvi/drugi nivo“, ne niže

U prvom i drugom scenariju subjekti A,B,C i D čine „drugi nivo“, tj. nivo neposredno ispod centralne vlade („prvi nivo“). Tu je moguće izdvojiti iz zajedničke grupe povezanih lica i formirati zasebne podgrupe povezanih lica. Ipak, subjekti A1, A2, B1 i B2 su samo indirektno povezani sa centralnom vladom. Izdvajanje u zasebne podgrupe na njihovom nivou nije moguća (npr. i A1 kao i A2 treba uključiti u grupu „centralna vlada /A“)

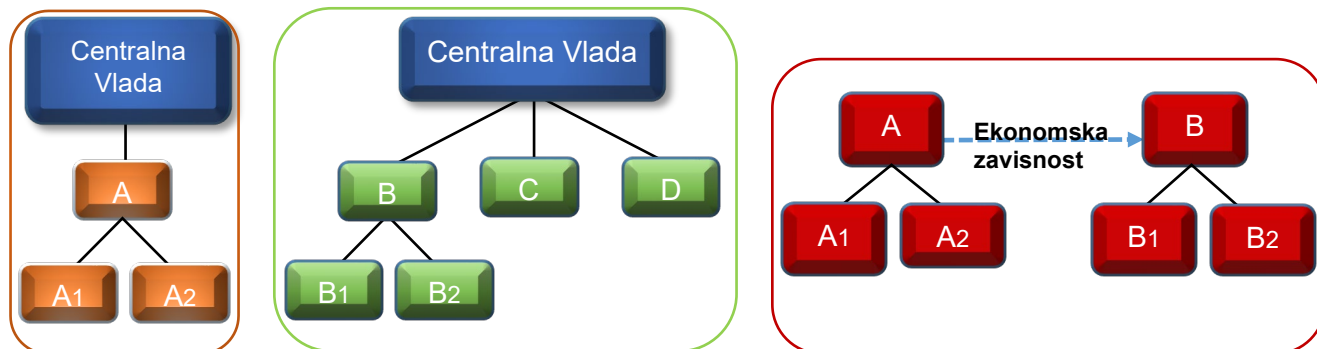

Scenario CV4: „Horizontalne veze“ na drugom nivou

Kao varijacija prethodnog opšteg scenarija, subjekti A i B ekonomski su zavisni (poteškoće u pogledu plaćanja za B prelele bi se i na A):

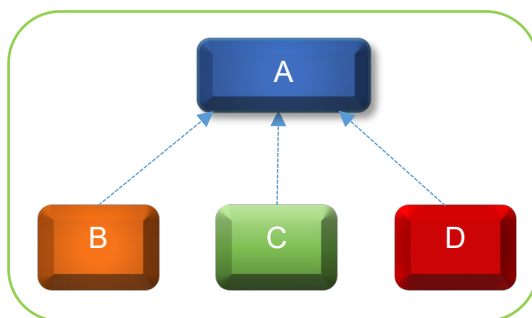
Pretpostavljajući da Razvojna banka samo djelimično primjenjuje alternativni pristup, kako je prethodno opisano u scenatriju CV1, treba razmotriti sljedeće grupe povezanih lica.

Utvrđivanje međupovezanosti na osnovu ekonomske zavisnosti

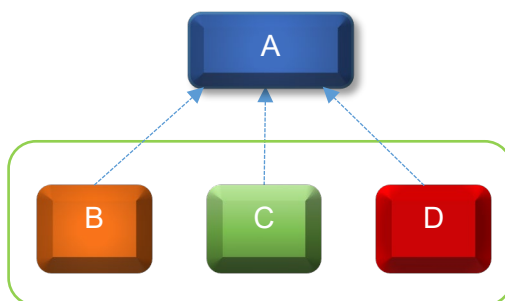
Scenario E1: Glavni slučaj

Razvojna banka ima izloženosti prema svim subjektima prikazanim u nastavku (A, B, C i D). B, C i D ekonomski se oslanjaju na A. Stoga je A osnovni faktor rizika u svim slučajevima. Razvojna banka mora formirati jednu sveobuhvatnu grupu povezanih lica, a ne tri pojedinačne. Nije važno to što ne postoji zavisnost između B, C i D.

Scenario E2: Varijacija glavnog slučaja (nema direktne izloženosti prema izvoru rizika)

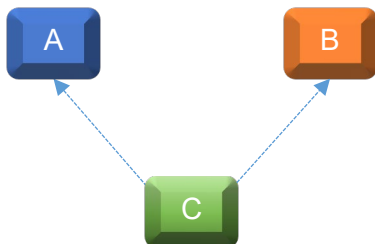
Obaveza grupisanja postoji čak i ako Razvojna banka nema direktnu izloženost prema A, ali joj je poznata ekonomska zavisnost svakog lica (B, C i D) od A. Ako se eventualne poteškoće u plaćanju koje ima A mogu prelići na B, C i D, sve će one imati poteškoće u pogledu plaćanja ako A ima finansijske probleme. Stoga je potrebno tretirati ih kao jedinstveni rizik.

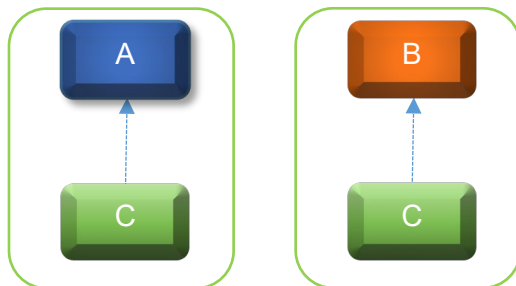
Kao u scenariju E1, nije važno to što ne postoji zavisnost između B, C i D. A uzrokuje obavezu grupisanja, iako on sam nije klijent i zbog toga nije dio grupe povezanih lica.

Scenario E3: preklapanje grupe povezanih lica

Ako je subjekat ekonomski zavisian od dva druga subjekta ili više njih (imati na umu da poteškoće u plaćanju jednog od ostalih subjekata (A ili B) mogu biti dovoljne da dovedu do toga da se C nađe u poteškoćama),

mora biti uključen u grupe povezanih lica oba (svih takvih) subjekata.

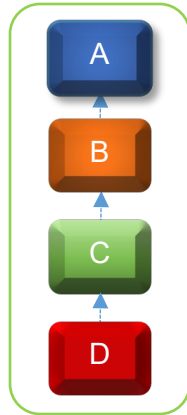
Argument da će izloženost prema C biti dvostruko obračunata nije valjan jer se izloženost prema C smatra jednim rizikom u dvije zasebne grupe.

Ograničenje velike izloženosti primjenjuje se zasebno (tj.granica se primjenjuje jednom na izloženosti prema grupi A/C i jednom na izloženosti prema grupi B/C).

Kako nema zavisnosti između A i B, nije potrebno formiranje sveobuhvatne grupe (A+B+C).

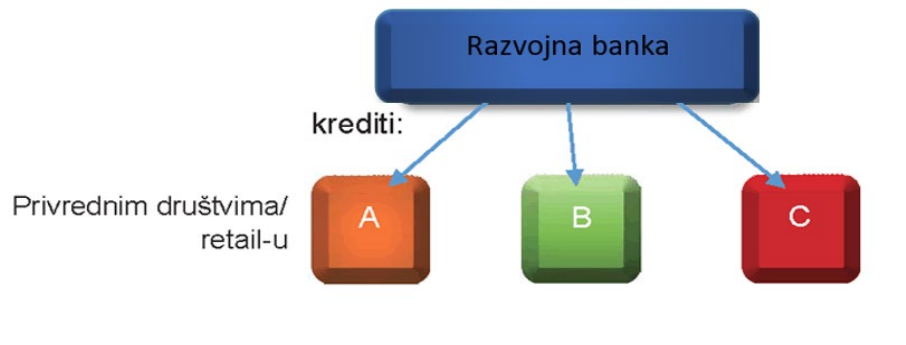
Scenario E4: Lanac zavisnosti

U slučaju „lanca zavisnosti“ sve subjekte koji su ekonomski povezani (čak i ako je povezanost samo jednosmjerna) treba da se tretiraju kao jedan rizik. Ne bi bilo poželjno da se formiraju tri pojedinačne grupe (A + B, B + C, C + D).

Scenario E5: Razvojna banka kao izvor finansiranja (nema obaveze grupisanja)

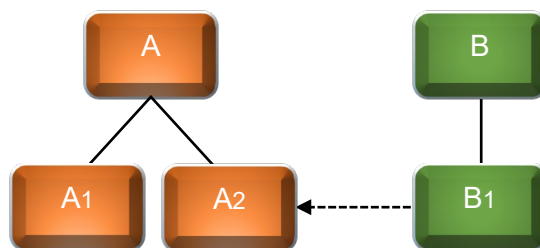
U sljedećem scenariju Razvojna banka je jedini izvor sredstava finansiranja za tri klijenta. Ona nije „spoljni izvor finansiranja“ koji povezuje tri lica i ona je izvor finansiranja koji obično može biti zamijenjen.

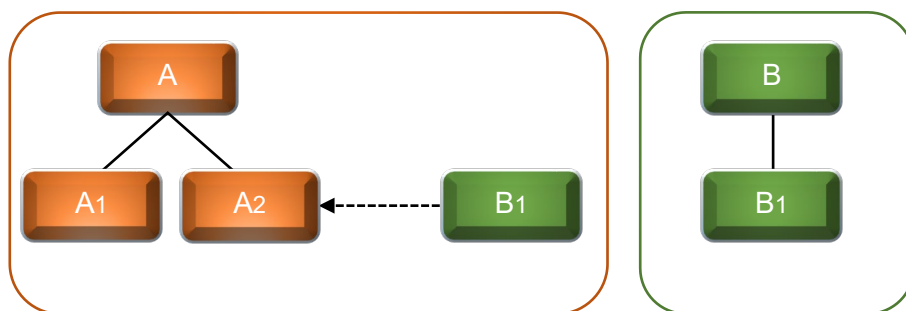
Odnos između povezanosti na osnovu kontrole i povezanosti putem ekonomske zavisnosti

Scenario C/E1: Kombinovana pojava zavisnosti usljed kontrole i ekonomske zavisnosti (jednosmjerna zavisnost)

U sljedećem scenariju Razvojna banka ima izloženosti prema svim subjektima prikazanim u dijagramu u nastavku. A kontroliše A1 i A2, B kontroliše B1. Osim toga, B1 je ekonomski povezan sa A2 (jednosmjerna zavisnost):

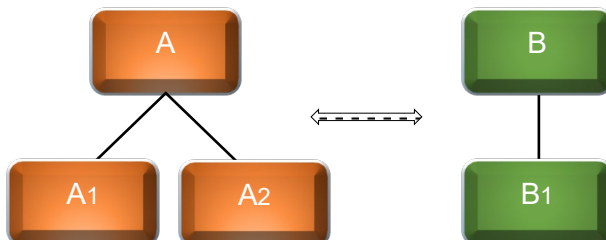
Obaveza grupisanja: U ovom scenariju Razvojna banka treba da donese zaključak da B1 u svakom slučaju treba uključiti u grupu povezanih lica sa A (grupa se tako sastoji od A, A1, A2 i B1) kao i sa B (grupa se tako sastoji od B i B1):

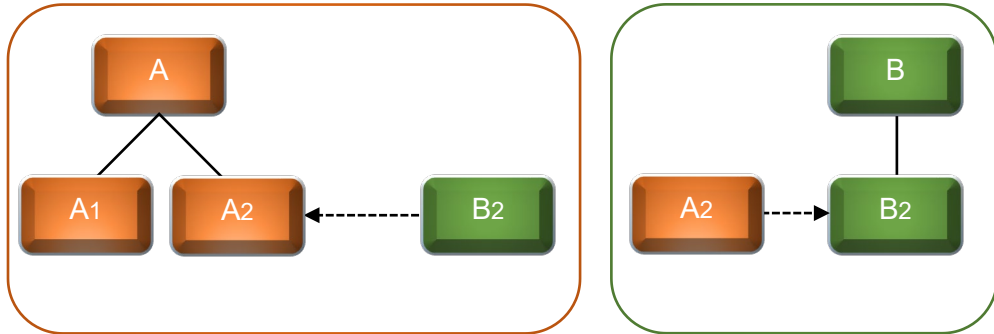
U slučaju finansijskih problema za A, A2 i preko njega i B1 će takođe osjetiti finansijske poteškoće zbog svoje pravne (A2) odnosno ekonomske (B1) zavisnosti. Formiranje tri različite grupe (A + A1 + A2, A2 + B1, B + B1) ne bi bilo dovoljno da obuhvati rizik koji proističe iz A, zbog toga što bi B1, iako je zavisan od A2 a samim tim i od A, bio izolovan iz rizika grupe A.

Scenario C/E2: Kombinovana pojava zavisnosti u slučaju kontrole jednog lica nad drugim i ekonomske zavisnosti (dvosmjerna zavisnost)

U ovom scenariju ekonomska povezanost subjekta A2 i B1 nije samo jednosmjerna, već je uzajamna:

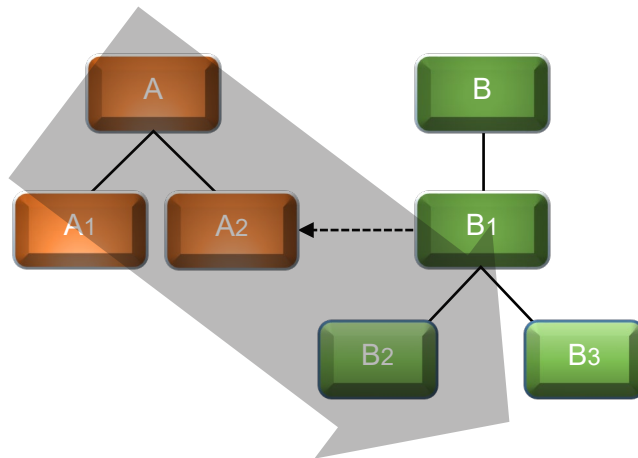

Obaveza grupisanja: A2 bi trebalo dodatno da se uključi u grupu B, a B1 bi trebalo dodatno da se uključi u grupu A:

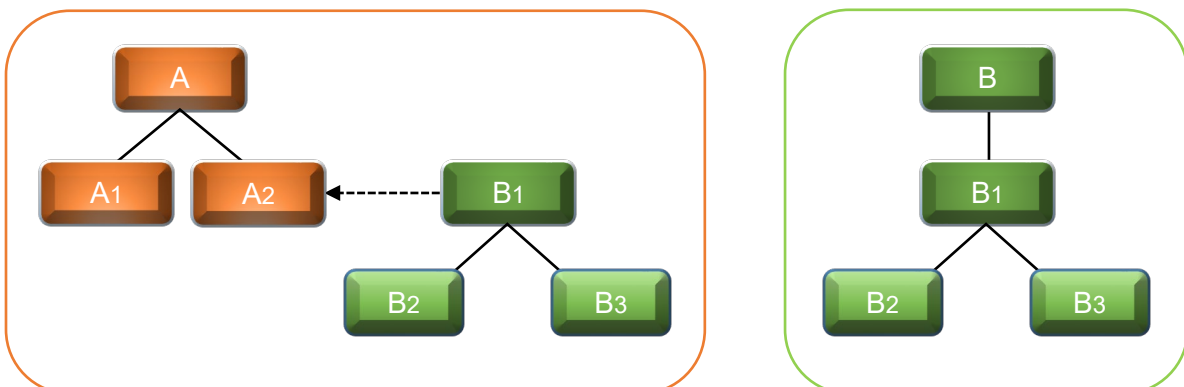

Scenario C/E3: Prelivanje finansijskih poteškoća prema dnu

U varijaciji scenarija C/E1 (pomenutog gore), B1 isto kontroliše dva subjekta (B2 i B3). U ovom slučaju finansijske poteškoće koje trpi A prelivaju se preko A2 i B1 prema dnu, na dva zavisna subjekta koje kontroliše B1 („prelivanje prema dnu“).

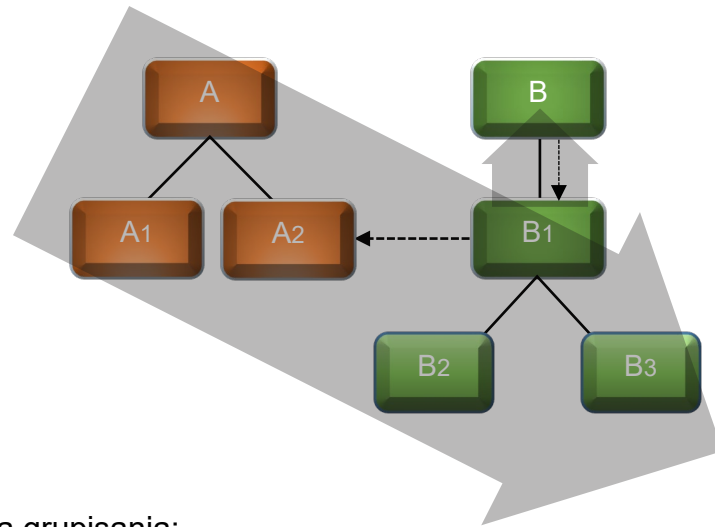
Obaveza grupisanja:

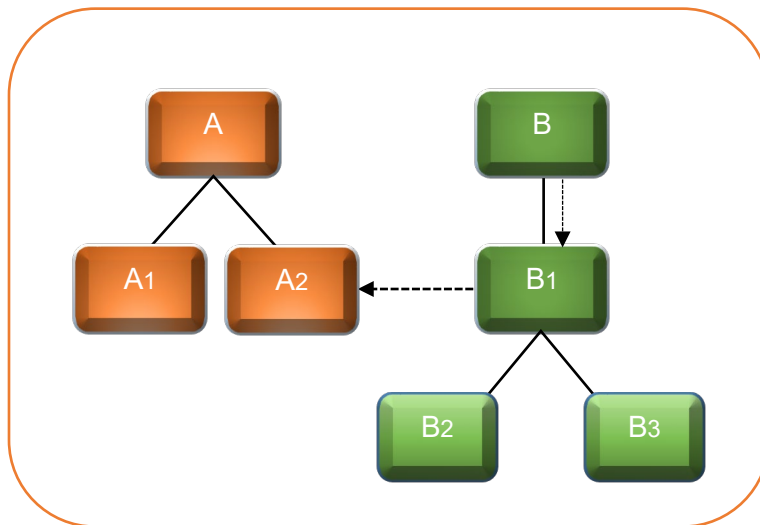
Scenario C/E4: Prelivanje finansijskih poteškoća prema vrhu

Odnos kontrole između subjekata B i B1 ne dovodi automatski do uključivanja subjekta B u grupu povezanih lica sa subjektom A, jer finansijske poteškoće koje trpi A vjerovatno neće dovesti do finansijskih poteškoća za B.

Ipak, subjekat B koje je matično društvo treba da bude uključen u grupu A ako B1 čini toliko važan dio grupe B da je B ekonomski zavisian od B1. U tom slučaju, finansijske poteškoće koje trpi A neće se prelivati samo prema dnu, već i prema vrhu na B i dovesti B do poteškoća u otplati (tj. svi subjekti sada čine jedinstven rizik).

Obaveza grupisanja:

Procedure kontrole i upravljanja za identifikovanje povezanih lica

Scenario Mm 1: Ograničenja za identifikovanje linija prelijanja finansijskih poteškoća

Dodatnom razradom prethodnog scenarija (C/E 4) Razvojna banka je izložena samo prema subjektu A i subjektu B3. U tom slučaju, uvažava se činjenica da možda neće biti moguće da Razvojna banka prepozna linije prelijanja finansijskih poteškoća i grupa povezanih lica možda neće biti ispravno identifikovana i formirana.

